

DE JAPANSCH E VROUW.

Met ze eens naast elkaar: Een Haagsche freule en een Urkerin. En tracht dan eens naar aanleiding van deze twee typen een beschrijving te geven van „De Hollandsche Vrouw” — ge legt al heel gauw de pen neer!

Wanneer we dan ook eenige bijzonderheden mededeelen over de „Japansche Vrouw,” dan is 't noodzakelijk, dat we het onderwerp eerst nauwkeuriger begrenzen.

We bedoelen niet de „moderne vrouw” in Japan.

In minder dan een halve eeuw tijds is Japan van een Aziatisch achterland een der groote wereldmachten geworden. De beschaving en ontwikkeling, waartoe de Europeesche samenleving na eeuwen van vallen-en-opstaan, van zoeken, missen en vinden, gekomen is, heeft Japan kant-en-klaar overgenomen met een aanpassingsvermogen, waarvan de wereldgeschiedenis geen tweede voorbeeld kent.

Wel is er meer schijn dan wezen.

Er is meer nabootsing dan verandering.

Deze ommekeer tastte ook het leven der vrouw aan. En met name in de centra van handel, wetenschap en beschaving heeft zich een vrouwen-type ontwikkeld, dat nog wel in 't algemeen het nationaal karakter vertoont, maar van verre niet meer lijkt op wat de moeders en grootmoeders waren.

Ook dáár is de vrouw uit den stillen, huiselijken kring gegaan in het bedrijvige leven.

Staat en gemeente hebben op haar arbeid beslag gelegd.

Eer dan bij ons, werden ginds reeds de vrouwen gebruikt bij Post en Telegraaf en Spoor. In de groote Japansche warenhuizen krioelt het van winkeljuffrouwen. Voor de Japansche dagbladen, zoo bij redactie als administratie, zijn tal van meisjes werkzaam. Het moderne arbeidsleven legt in Japan, zoogoed als in Europa, steeds meer beslag, ook op de arbeidskracht der vrouw.

In verband daarmee wijzigen zich de opleiding en opvoeding der vrouw. En in de groote steden ziet men de meisjes dan ook de scholen bezoeken, talen leeren, zich in allerlei nijverheidskunst oefenen, al net gelijk bij ons.

Dit alles raakt echter meest den buitencirkel van 't Japansche leven.

Wel leert de ervaring, dat de cultuur der groote steden steeds meer en sterker ook het eigenlijke volksleven beheerschen gaat, maar hier staat tegenover, dat de „nationale idee,” die in de kleinere plaatsen en op het platteland de geschiedenis van eeuwen tot haar steun heeft, gedrukt kan worden, maar zich niet uitwisschen laat.

Als we dan ook iets mededeelen uit het leven der Japansche vrouw, dan hebben we niet het oog op het in nationalen zin verbasterde type der groote steden, maar op de vrouw, zooals ze de nationale traditiën hoog houdt, er de voordeelen van geniet . . . doch ook de nadeelen vaak van proeft in al hun bitterheid!

Een poppenfiguur heeft de Japansche.

't Is alles klein, rank, popperig.

Toch heeft o.a. de Russisch-Japansche oorlog getoond, dat we bij de vergelijking der volkeren evenmin de „hoogte der statuur” in aanmerking mogen nemen, als Samuël, toen hij stond tegenover de zonen van Jesse!

De „kleine gelen” toonden zich in moed en tucht, in dapperheid en bekwaamheid, de *meerdere* van de forsche Russen, die hen met de handen het lijf omspannen konden.

En zoo toonde de Japansche, als vrouw en moeder, zich groot, toen ze in dienzelfden oorlog met blijdschap de haren uittrekken zag onder de vlag van het land der „Rijzende zon.”

Als men zoo de Japansche vrouw in haar huiselijke bezigheden ziet, kan men zich moeilijk voorstellen, dat ze in woord of daad *ruw* zou kunnen zijn. Alles aan en om haar is lenig, soepel, zacht. Ze stapt niet met harden mannentred — zacht, onhoorbaar schuift ze voort. Al haar bewegingen zijn regelmatig en rustig. Haar kleeding is wijd en luchtig, omhult het lichaam, zonder het te omsluiten. 't Is niet zonder reden, dat de Japanner de gewoonte heeft zijn vrouw bloemen-namen te geven en haar bij 'n roos, 'n lillie, 'n chrysanthe, 'n lotus e.a. te vergelijken. De teere, geurige bloem, zacht wiegend op den adem des winds, daaraan doet zij denken.

Trouwens de Japansche samenleving schuwt alle *ruwheid*, al kan ze in haar wezen nameloos hard zijn. In den vorm moet steeds zachtheid en beleefdheid worden getoond, en de beul, die den veroordeelde aangrijpt, om het vonnis aan hem

te voltrekken, zal dit niet doen, dan met een beleefde verontschuldiging over de moeite, die hij hem veroorzaakt. Dat is geen ironie of „galgenhumor,” dat is 't volkskarakter zoo. En 't staat in elk geval hooger dan onze bewuste leugen van „aangenaam,” die we uitbrengen, ook al komen we met den meest antipathieken persoon in aanraking.

Zoo ook zal de man tegenover zijn vrouw nooit anders dan in de meest beleefde vormen spreken en optreden. Een Europeesche scène tusschen de echtelingen, waarbij de vrouw het op haar zenuwen krijgt en de man met rood hoofd de deur achter zich dichtslaat, is dáár vrijwel ondenkbaar. Wat echter niet wegneemt, dat lot en leven der Japansche vrouw — nogens zij 't herinnerd: afgezien van den invloed der Europeesche cultuur in de centra der bevolking — alles behalve aangenaam zijn in menig opzicht.

Vrouw wordt ze zelden door eigen wilskeus.

Het zijn in den regel de wederzijdsche ouders, die een huwelijk bedisselen. En wijl bij de Japanners, zoogoed als bij de Chinezen, de ouderlijke macht zeer groot is en 't besef van kinderlijke gehoorzaamheid in de wortelvezelen van hun nationaal leven vastligt, wordt telkens weer, tenminste van de zijde der vrouw, zin en neiging opgeofferd, om den wil des vaders te volgen.

Op onverantwoordelijke wijze worden de kinderen op zeer jeugdigen leeftijd, bij de geboorte, vóór de geboorte soms al, voor elkander bestemd, en de voorbeelden zijn er, dat een huwelijk gesloten werd, enkel omdat het de wil was geweest van een vader, die tien of twintig jaar lang dood is, zoodat zelfs zijn lichaam al tot stof verging.

De gehuwde Japansche vrouw kent haar man als haar „heer.” Zij is zijn huishoudster en de moeder zijner kinderen; *niet* de „hulpe tegenover hem.”

Sinds eeuwen is haar van geslacht tot geslacht de plicht der gehoorzaamheid ingeprent. Eerst jegens den vader; straks tegenover den man. De gehoorzaamheid, die redeneert noch pleit, maar het hoofd buigt en dóét. De gehoorzaamheid, die tot willoosheid wordt.

Er bestaat een beroemd boek, waar eeuwen lang de opeenvolgende geslachten hun wijsheid uithaalden, dat een eigenaardig kijkje geeft op het leven der Japansche.

De „Onna Dagaiku” heet het. Letterlijk vertaald: „De algeheele Plicht der Vrouwen.”

Die „Plicht” begint met een slaafsche vreeze voor en gehoorzaamheid aan den vader.

Elke vertrouwelijkheid is verboden. Teederheid mag zelfs niet worden getoond. De eigenlijke Japansche taal moet niet eens een woord hebben voor onzen „kus” en zich met een geleend Chineesch woord behelpen. Geen Japansch meisje zal 't ooit wagen haar vader vertrouwelijk aan den arm te hangen, als zij samen zijn, hem om den hals te vatten, met hem schertsend te koozen of andere bewijzen te geven van vertrouwelijkheid, zooals onze bakvischjes het wel tot lastig wordens toe kunnen doen!

De verschijning van den vader is voor het meisje het teken tot een diepe nijing, en 't verbergen van het gelaat achter de teere poppehandjes.

Ongetwijfeld houden tal van Japansche vaders even goed en even veel van hun dochters als de Europeanen, maar ze mogen het niet tóónen. Teederheid is zwakheid, onmannelijkheid, in flagranten strijd met de „goede manieren,” en de Japansche vader doet bepaald aan zijn waardigheid te kort, als zijn dochter gestorven zijnde, hij bij haar begrafenis tegenwoordig is.

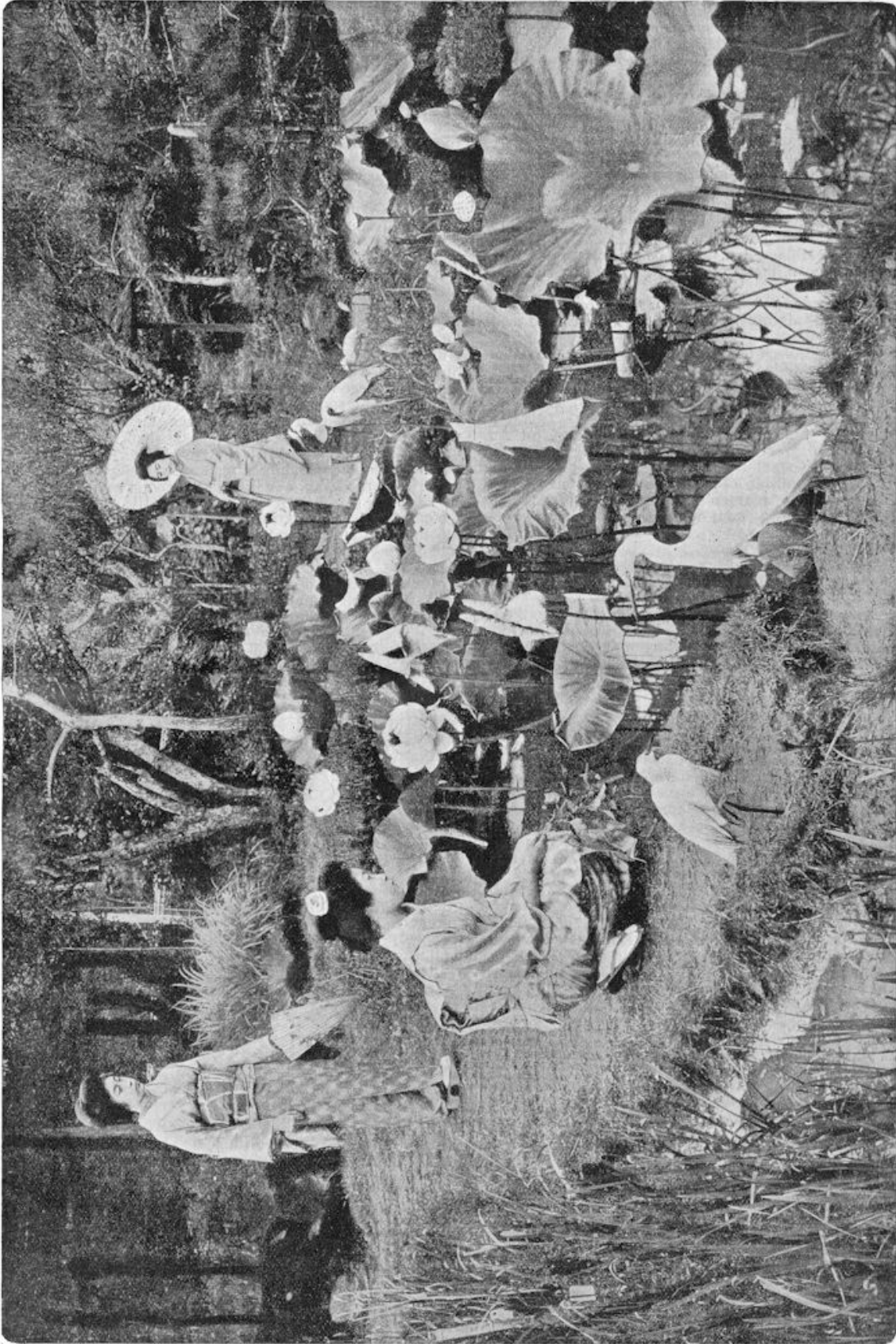
Zooals we zeiden geldt de plicht der gehoorzaamheid met name bij het huwelijk. En ontelbaar zijn de gevallen, waarin het Japansche meisje den man, met wien zij 't leven moet doorgaan, bij de bruiloft pas voor 't eerst van haar leven ziet.

Het „driemaal gehoorzamen” is de levenswet voor de Japansche vrouw: Eerst de gehoorzaamheid aan haar ouders, dan aan haar echtgenoot en zijn ouders; en, wordt zij weduwe, aan haar oudsten zoon, of, zoo zij geen zoon heeft, aan dengene, die het hoofd is van de familie van haar echtgenoot.

De Japansche vrouw zelf, voor zoover ze niet in aanraking kwam met de Europeesche beschaving, die, hoezeer ook verbasterd, toch in den grond de vrucht is van het Christendom, — zijzelf vindt die drievoudige, levenslange gehoorzaamheid niet zoo erg drukkend. Waarom zou ze niet gehoorzamen? Zoolang er Japansche vrouwen bestaan, hebben ze 't immers gedaan.

Stonden er nu tegenover de „plichten” der vrouw maar gelijksoortige, die den man betreffen, dan zou de toestand nog zoo droevig niet zijn. Maar dit is 't geval niet!

Onze „vrije vrouwen” klagen steen en been over onze zeden en wetten. Ze hebben niet in *alles* ongelijk. Maar om van haar eenzijdigheid verlost te worden, zou voor haar de

De Lotus is de naam van een waterplant, die in het leven, de geschiedenis en den godsdienst der Egyptenaren een voornamste plaats innam. Ze was een zinnebeeld van vruchtbaarheid en overvloed. — Na verrent aan de Egyptische Lotus is de Indische, die in verschillende tropische streken van Azië voorkomt. De bijna ronde bladeren zijn één tot twee voet breed, en stelen op hun lange stengels gedeeltelijk boven de oppervlakte van het water uit. Deze wonder-schoone bloemen verspreiden een aangename geur. Ook in dit land zijn ze genaakt tot voorwerp van godsdienstige vereering. In de leer van Boddha spelen zij een voornamste rol. — Troe jammer, dat de mensch in zijn ongelooft de natuur tot godin maakt, en in zijn bijgeloof voortbrengseelen der schepping verafgodd. God geve, dat wij een oog hebben voor de heerlijke schoonheid der natuur, maar in haar den God der schepping prijzen en verheerlijken!

mogelijkheid moeten bestaan, om eens 'n maand of wat het leven eener Japansche vrouw en moeder te leiden. Hoe zou „Hilda van Suijlenburg" een pendant krijgen, die een lierzang in proza zijn zou op de voorrechten der Hollandsche vrouw boven de vreemde!

Niet slechts heeft de man het recht, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid te eischen, maar ook kan hij haar, om allerlei redenen, tot haar ouders terugzenden — wat in Japan als de grootste schande beschouwd wordt, die een vrouw overkomen kan!

Een vrouw — zoo leert b.v. het zedekundig leesboek, dat we straks noemden — zal van haar man gescheiden worden, als zij, door te veel en op oneerbiedigen toon te praten, de goede verhouding tusschen familiebetrekkingen verstoort en oneenigheid veroorzaakt in een huisgezin.

Ongetwijfeld een leelijke eigenschap! Maar als dit in ons land van toepassing was, men zou wat paartjes van elkander zien gaan!

Een zeer geldige reden tot echtscheiding is volgens de Japansche mannen ook, als de vrouw de rijst niet behoorlijk koken kan!

En, wát haar man ook doet — zij heeft een goed humeur en vriendelijk gelaat te toonen.

Wil hij *zijn* goed, *haar* goed en 't goed der kinderen verwakwisten — zij heeft alevel te glimlachen, als hij zich verwaardigt het oog op haar te slaan!

Toch kan men in 't algemeen niet zeggen, dat het lot der Japansche vrouw zoo verschrikkelijk is. Het feit, dat zij rechteloos en weerloos staat tegenover den man, hij zij haar vader, echtgenoot of wie dan ook, brengt nog volstrekt niet mee, dat haar natuurlijke rechten als vrouw en moeder nu ook worden gekrenkt, en van haar weerloosheid misbruik gemaakt.

Betrekkelijk geschiedt dit zelden.

De Japanner is over 't algemeen een goed, zorgdragend echtgenoot en huisvader.

Dus heeft de vrouw geen klagen.

Voor zoover dan 't gezin niet tot den arbeidenden stand behoort, heeft ze een gemakkelijk leven.

De man — dat is een der grondstellingen in de Japansche maatschappij — heeft voor en boven alles te zorgen, dat het zijn vrouw en kinderen aan niets ontbreekt. Daartegenover staat, dat de vrouw verplicht is, hem het leven zoo aangenaam mogelijk te maken.

Vooraf drie zaken moet zij kennen.

Thee zetten, rijst koken en koto-spelen.

De *koto* is een snaar-instrument, dat veel weg heeft van een harp. Het goed te leeren bespelen vereischt veel oefening en muzikalen aanleg, maar de klank is verrukkelijk welluidend en veel schooner dan 't geluid der Japansche gitaar, waarop de geisha's in de theetuinen en de huizen der aanzienlijken hun zang en dans begeleiden.

Met recht mag de „koto" een nationaal instrument heeten, want zelfs de moderne Japansche vrouw, die in menig opzicht met de voorvaderlijke zeden en gewoonten radikaal brak, blijft dit instrument getrouw en oefent er zich gaarne op.

Rijst koken is een voorname bezigheid in een land, waar rijst en visch de voornaamste voedselsoorten zijn, en ze wordt bereid op allerlei wijze, met een zorgvuldigheid en veelvormigheid, waar wij ons in Europa geen denkbeeld van kunnen maken.

Thee is de nationale drank. Een Japansche vrouw, die niet naar den eisch van 't land thee zetten kan, is niet in tel. De Japanner zou groote oogen opzetten, als hij het bruine goedje zag, dat wij vaak voor thee willen laten doorgaan en ijverig presentereeren. De thee zelf, het bewaren en bereiden er van, het toebereiden van den theedrank, de kopjes, potten en vazen, die daarbij gebruikt worden, en waaronder vaak kunstwerken van Japansch porselein zich bevinden, het arrangeeren van de theetafel, de bloemversiering, die in Japan een kunst apart is . . . dat alles houdt de Japansche vrouw een goed deel van den dag in beslag, en 't is een harer beste aanbevelingen, wanneer ze in deze dingen boven anderen harer sekse uitmunt.

De Japansche vrouw verdient in vele opzichten onze bewondering!

Zij aanvaardt al den dwang en al de bezwaren harer positie met een takt, een geduld en een onverstoorebare blijmoedigheid, die ongelooflijk schijnen. Men bedenke echter, dat ze eeuwen lang niet anders geweten heeft, dan dat het zoo hoort, als 't is. Hoe meer de Europeesche beschaving dan ook doordringt, hoe meer ook zij zich vervormt.

Vele meisjes en vrouwen zijn ook in Japan reeds onderwijzeressen aan normaal- of burgerscholen; anderen zijn belast met het toezicht op kindertuinen en -bewaarplaatsen; nog

anderen zijn gouvornantes, ziekenverpleegsters, enz. In de hoogere standen hebben niet weinige vrouwen reeds geheel met de oude zeden gebroken. Zij leven, ontvangen en gaan uit, geheel zooals dit in Europa gewoonte is; dragen Europeesche kleederen; ze kappen 't haar naar Europeesch model; ze spelen viool en piano; ze fietsen en tennissen; ze bewegen zich in 't openbaar, ook onder haar mannelijke kennissen, met een vrijmoedigheid, waar de Japansche matrone van gruwel, en toonen niet zelden een dwaze emancipatie-zucht, die haar nog veel maller afaagt, dan haar zusteren, die eeuwen van Europeesche beschaving achter zich hebben.

Doch — gelijk we reeds opmerkten — dat zijn nog steeds de uitzonderingen.

Uitzonderingen zijn ook de gevallen in Japan, waar de vrouw „de broek aan heeft!" Bijvoorbeeld in de provincie Ghima, aan de zee-kust. De bevolking leeft daar van de vangst van een soort zee-egels, die een gezochte lekkernij zijn. Deze dieren zijn echter niet gemakkelijk te bemachtigen. Wie dat doen wil, moet vele uren aaneen in 't water kunnen blijven, 25 à 30 voet diep kunnen duiken en een eerste zwemmer zijn. De mannen kunnen dat zoo niet. De vrouwen juist wel. En zoo gaan er dan de vrouwen op uit, om den kost te verdienen, terwijl de mannen thuis den pot koken en op de kinderen passen! Maar zij zijn dan ook baas in huis!

En toen — zoo verhaalt een reiziger, die 't zag — een man op zekeren dag zich had bedronken, terwijl zijn vrouw in zee was, en daardoor 't eten niet klaar had, haalde zij er haar vriendinnen bij; samen sleepten zij den schuldige naar zee; gaven hem een aframmeling, en dompelden hem net zoolang kopje-onder, tot hij weer goed nuchter was . . .

Veel goeds is er van 't Japansche leven te zeggen. Maar tot de hoogte van het „Christelijk huwelijk," de zwakke afschaduwing van de vereeniging tusschen Christus en Zijn Gemeente, hebben zij 't niet gebracht.

Mocht spoedig de tijd aanbreken, dat ook dit rijk begaafde volk zich buigt niet voor de zon der natuur, maar voor de Zonne der Gerechtigheid!

P. Br.

HERINNERINGEN.

Een veertigjarige.

Het jaar, dat we beleven, bracht velen met mij in zijn eerste maanden verschillende gedenkdagen. Dit was ook vóór 15 jaren het geval. Zelfs staan die verschillende jaren met elkaar in nauw verband. En het kan goed zijn, ook hier van het herdachte melding te maken, omdat het strekt tot lof des Heeren, en omdat het rijk in leering is. Trouwens, we weten, dat tal van lezers belangstellen in de dingen, waarover we hopen te spreken.

't Was in November 1910 juist veertig jaar geleden, dat te Amsterdam een inrichting tot stand kwam, die in vele opzichten een eigenaardig stempel draagt. 't Is de „Opleidingsklas" of *Opleidingsschool voor Zondagsschoolonderwijzers*. Feestelijk werd dat 40-jarig bestaan kort daarop terecht herdacht, van harte ook door mij, die de klasse in 1870 stichtte, en nu ruim 40 jaar het voorrecht had haar leider te zijn.

Zij heeft een geschiedenis, een leerrijke, zei ik.

Het Zondagsschool-onderwijs behoort ten onzent nu juist niet tot die dingen, waar de Nederlandsche Christenheid in roemen kan. Wel is de zaak op zichzelf voortreffelijk, wel geven velen er zich voor, doch het onderwijs — en daarom is het toch te doen — laat ontzaglijk veel te wenschen. Zoo ook vaak orde, tucht en regel. Van onderlinge saamwerking is feitelijk slechts weinig sprake. In het algemeen gezegd, is de Nederlandsche Zondagsschool lang niet wat zij zijn moet en kan.

Daarvoor is meer dan één oorzaak. Maar vooral geldt deze: Degenen, die onderwijzen, bezitten veelal niet of niet genoegzaam, wat daartoe noodig is. Ze hebben ijver, goeden wil, maar kennis van opvoeding en onderwijs, van